

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Cyrilometodějská teologická fakulta

Katedra křesťanské výchovy

Sociální pedagogika

**Hudebně pohybové aktivity pro děti v Mateřské škole Letovice,
Čapkova**

Bakalářský projekt

Autor: Natálie Kobyilková

Vedoucí práce: Mgr. Marcela Fojtíková Roubalová, PhD

Olomouc 2020

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářský projekt zpracovala samostatně a čerpala pouze z uvedené literatury a zdrojů.

V Olomouci dne:

.....
Podpis studenta

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala Mgr. Marcele Fojtíkové Roubalové, PhD. za cenné rady a poznatky při tvorbě mého bakalářského projektu.

Obsah

1	Úvod.....	6
2	Mateřská škola.....	7
2.1	Identifikační údaje	7
2.2	Charakteristika mateřské školy	7
2.3	Historie mateřské školy	8
2.4	Personální zajištění	8
2.5	Charakteristika vzdělávání.....	8
2.6	Konkurenceschopnost MŠ	9
2.7	Režim školky	10
2.8	Financování zařízení	10
2.9	Právní předpisy související s prací MŠ.....	10
2.10	Kroužky v MŠ.....	11
3	SWOT analýza	12
3.1	Komentář	13
4	Hudebně pohybové činnosti v mateřské škole	14
4.1	Hra a znaky hry	14
5	Projekt	16
5.1	Charakteristika projektu.....	16
5.2	Cíl projektu	17
5.3	Financování projektu	17
5.4	Personální zajištění projektu	17
5.5	Harmonogram projektu.....	18
5.6	Září.....	19
5.7	Říjen.....	20
5.8	Listopad	21
5.9	Prosinec.....	22
5.10	Leden	23
5.11	Únor	24
5.12	Březen	25
5.13	Duben.....	27
5.14	Květen.....	28
5.15	Červen.....	30

6	Závěr.....	31
7	Seznam použité literatury.....	32
8	Seznam zkratek	34
9	Přílohy	35

1 Úvod

Hudebně pohybové aktivity se v poslední době začínají ve školkách, a nejen tam často užívat, protože jsou u dětí velmi oblíbené. S hudbou jako takovou se každý z nás setkává už od narození. Můžeme hovořit o melodii, která vychází z plyšového medvídka, malém klavíru, který je součástí knížky nebo zpěvem prvních písniček s maminkou. Lidé v průběhu života zjistí, že mají hudební sluch, proto se jí začnou věnovat, jiní naopak zjistí, že jim hudba říká pramálo. Hudba nás v životě provází každý den, ať už náhodným poslechem písničky v autě nebo soustředěným poslechem složitějších hudebních děl.

U malých dětí je důležité, aby si s nimi rodiče občas zazpívali nějakou písničku. Ne vždy však rodiče mají čas nebo chuť, proto je důležité, aby se děti pravidelně setkávali s hudbou alespoň ve školce.

Téma svojí bakalářské práce jsem volila záměrně, protože už od dětství mám kladný vztah k hudbě a dětem. V dětství jsem navštěvovala základní uměleckou školu, kde jsem několik let zpívala v místním sboru a také hrála na příčnou flétnu. Na střední pedagogické škole jsem také působila ve sboru a úspěšně jsem složila maturitu z hudební výchovy. Během praxí na střední a vysoké škole jsem se zaměřovala především na mateřské školy. Mateřskou školu v Letovicích jsem si pro svůj projekt vybrala z toho důvodu, že v ní již druhým rokem budu pracovat, proto k ní mám bližší vztah.

V první části projektu se věnuji především charakterizaci Mateřské školy Letovice Čapkova, kde uvádím její historii a zasazení do kontextu města.

Ve druhé části se nachází SWOT analýza, kde jsem zpracovala slabé a silné stránky organizace a její vize a hrozby do budoucna.

Ve třetí části se v krátkosti zabývám vymezením a definicí pojmu hudebně-pohybové aktivity, hry a relaxace.

V poslední části práce se nachází samotný projekt rozdělený na jednotlivé dny a závěrečné zhodnocení.

2 Mateřská škola

2.1 Identifikační údaje

Název MŠ: Mateřská škola Letovice, Čapkova 802/10

Adresa: Letovice 802/10, 67961 Letovice

Telefon: +420 516 474 126

Email: info@skolka-letovice.cz

Ředitel: Iva Širůčková

Webové stránky: <http://www.skolka-letovice.cz/>

Zřizovatel školky: Město Letovice

Provozní doba: 6:30–16:00

2.2 Charakteristika mateřské školy

Mateřská škola Čapkova se nachází ve městě Letovice nedaleko centra města. Město Letovice leží v severním cípu Jihomoravského kraje. První zmínka o městu pochází z roku 1145 a má asi 6700 obyvatel. Jeho dominanty tvoří zámek s krásným rozlehlým parkem a nedaleký klášter.

Budova MŠ se skládá ze tří tříd, šaten, ředitelny, kuchyně a společného skladu. Každá třída je rozdělena do několika koutků, které jsou vybaveny různými hračkami a pomůckami. Můžeme zde najít kuchyňku, výtvarný koutek, který obsahuje košíky s věcmi, které si děti mohou volně rozebírat, literární koutek, kde jsou dětem k dispozici knihy nebo časopisy, pracovní koutek, který se skládá z ponku, tam děti zatloukají hřebíky nebo řezou dříví. Hudební koutek tvoří pianino, Orffovy nástroje, dešťová hůl, různé noty nebo nástroje vyrobené z lahvíček naplněných luštěninami. Ve společném skladu se nachází velký xylofon, reproduktory nebo kytary. Každá třída je také doplněna židličkami a stolečky, kde děti svačí nebo obědvají. Nově má školka k dispozici dotykovou tabuli a dva tablety, které mohou využívat pod dohledem i děti. Školka je rozdělena do tří tříd – třída Berušek, Motýlků a Sluníček. Každé třídě náleží vlastní šatna, výdejna jídel, umývárna a záchody. V umývárně Sluníček najdeme také sprchu.

Díky její poloze má MŠ menší zahradu a daleko do přírody. Zahrada školky sice není velká, ale je osázena dostatkem stromů, tak aby v centru města vytvářela alespoň malý kousek přírody. Najdeme tu také přírodní bludiště vytvořené z tújí. Na zahradě se nachází

velká terasa, několik domečků pro děti, domek s uloženými hračkami nebo koly a hřiště s brankami. Zahrada je doplněna květináči s rajčaty nebo jahodami.

Stravování je zajišťováno místní kuchyní. V současné době ve školce probíhá projekt Skutečně zdravá škola. Svačiny jsou organizovány samoobslužně, průběžně a pitný režim je po celý den zajišťován. Děti mají v každé třídě k dispozici svoje kelímky a džbány s pitím, které se odnáší také na zahradu.

2.3 Historie mateřské školy

Mateřská škola byla otevřena v roce 1962 jako nová trojtřídní škola. V roce 1991 byla do budovy umístěna knihovna, díky které se kapacita zmenšila pouze na dvě třídy. V roce 2001 došlo k přesunu školní jídelny a v roce 2009 byla budova školky zateplena a proběhla zde rozsáhlá rekonstrukce. Od roku 2012 opět školka funguje jako trojtřídní, protože městská knihovna byla přesunuta do nových prostor a dvě třídy nedostačovaly svojí kapacitou. Po rekonstrukci získává školka kapacitu 65 dětí. Tomuto počtu musely být přizpůsobeny také umývárny a záchody. V roce 2015 byla také zrekonstruovaná kuchyně.

2.4 Personální zajištění

Personál tvoří celkem 16 žen, ředitelka školky, paní učitelky a tři asistentky. Nepedagogický personál zastává kuchařka, uklízečka, školnice, vedoucí jídelny a školní asistentka. Externí pracovnice tvoří účetní a mzdová účetní.

2.5 Charakteristika vzdělávání

MŠ se snaží udržovat vyvážený poměr řízených a spontánních činností. Děti mají dostatek času na dokončení nebo pokračování ve hře. Jsou vytvářeny vhodné podmínky pro frontální i řízené činnosti, individuální i skupinové. Při realizaci částečně řízených činností zohledňují teorii mnohočetných typů inteligencí Howarda Gardnera: verbální, prostorovou, logicko-matematickou, hudební, interpersonální, tělesně kinetickou, intrapersonální, přírodní.

Celoroční téma školky „slunce svítí pro všechny“ má pět integrovaných bloků. Do každého integrovaného bloku řadíme další témata. První integrovaný blok nese název „To jsme my“, druhý „Ve zdravém těle zdravý duch“, třetí „Umíme si spolu hrát“, čtvrtý se jmenuje „Žijeme uprostřed neustálých změn“ a poslední „Poznáváme svět“. Každý blok má časové rozmezí 1 až 3 měsíce.

Ve školce se také objevují tzv. rituály. Děti se po příchodu do třídy MŠ nejprve přivítají s učitelkou podáním ruky a až poté si mohou jít hrát. To stejné platí i při odchodu domů. Podle Svobodové se díky zavedeným rituálům upevňuje pocit sounáležitosti a připomínají se jimi daná pravidla. Může se jednat o ranní pozdrav, komunitní či diskuzní kruh, písničku, podání ruky apod.

Organizační formy vzdělávání se dále mohou rozlišovat podle různých hledisek. Jedním z nich je podle míry řízenosti na řízené formy, které v MŠ také používáme, ale uvážlivě, aby se činnost co nejvíce přiblížila spontánnímu učení. Ideální by podle Svobodové bylo, kdyby se činnost co nejvíce přiblížila spontánní volné hře a nesla její znaky, mimo jiné to znamená, že účast v řízené činnosti by měla být vždy dobrovolná. Další možností jsou otevřené (volné) formy – v MŠ by jich měla být převaha.

2.6 Konkurenceschopnost MŠ

Ve městě se nachází další dvě mateřské školy, které si rozdělují děti podle obvodů. MŠ tak není nucena přijímat děti z jiných obvodů. Kapacita všech školek je naplněna, protože město se stále rozrůstá a do obvodů spadají i okolní menší vesnice, kde mateřské školy nejsou.

2.7 Režim školky

Tabulka 1: Režim školky

6:30	Otevření MŠ, spontánní hry, nabídka částečně řízených her, aktivit a činností k danému tématu, skupinové i individuální činnosti a aktivity dětí, didakticky řízené činnosti, ranní rituály, práce s integrovanými dětmi
8:45–9:15	Hygiena, průběžná dopolední svačina
9:15–9:45	Dokončení činností, skupinová dechová, psychomotorická, relaxační a smyslová cvičení, hygiena a převlékání, diskuzní kruh, komunitní kruh
9:45–11:45	Pobyt venku
11:45–12:00	Převlékání a hygiena
12:00–12:30	Oběd a hygiena, příprava na odpočinek, klidná činnost na lehátku
12:30–14:00	Odpočinek, poslech literárních a hudebních děl, průběžné vstávání, klidové činnosti
14:00–16:00	Hygiena, odpolední průběžná svačina, spontánní aktivity
16:00	Uzavření MŠ

Zdroj: MŠ LETOVICE-ČAPKOVA [online]. Školní řád mateřské školy. 2018 [cit. 2020-05-18]. Dostupný z: <http://www.skolka-letovice.cz/data/dokumenty/skolni-rad-2018.pdf>

2.8 Financování zařízení

Zřizovatelem je město Letovice. Vybírána je také úplata za předškolní vzdělávání a úplata za stravování.

Platba za předškolní vzdělávání činí 500 Kč při celodenním pobytu v MŠ a při polodenní docházce 334 Kč. Od úplaty jsou osvobozeny děti, které jsou v posledním ročníku mateřské školy nebo děti ze sociálně slabších rodin.

2.9 Právní předpisy související s prací MŠ

Základní legislativní normou pro školství je zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších úprav, dále zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Zmínit můžeme také zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších úprav, vyhlášku č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů. Dále existuje vyhláška

č. 64/2005 Sb. o evidenci úrazů dětí, žáků a studentů, ve znění pozdějších předpisů a také vyhláška č. 107/2005 Sb., o školním stravování ve znění pozdějších předpisů (Matyášová, 2013).

2.10 Kroužky v MŠ

V nabídce mateřských škol se objevují „nadstandardní aktivity“, které mnohdy hrají klíčovou roli při výběru mateřské školy rodiči. Někteří rodiče mají pocit, že vzdělávání jejich dětí nebude dostatečně kvalitní, pokud kromě běžného programu mateřské školy nenabídne ještě výuku cizího jazyka, hru na hudební nástroj, dramatický kroužek, plavání, výtvarný kroužek a další aktivity. Mnohé děti jsou tak již v předškolním věku přesouvány z místa na místo a nemají možnost pevně zakotvit v sociální skupině, která by je přijala a stala se součástí jejich života. Lidé a jejich svět se mění a dítě nemá čas na své vlastní zájmy, přemýšlení, snění. Většina těchto aktivit by přitom mohla bez problémů být a také většinou je součástí běžných činností v mateřské škole. Pokud se přesto škola rozhodne, že bude nějaký „kroužek“ provozovat, měla by si najít takový čas, který by nenarušoval běžný život v MŠ (Svobodová, 2010).

Mateřská škola nabízí dětem kroužek angličtiny, jógy, předplavecký výcvik, pohybově taneční kroužek, atletiku a hru na sopránovou flétnu. Pro předškoláky se také pořádá kroužek edukativně-stimulačních skupin (dále jen ESS), kde se děti schází společně s rodiči a připravují se zábavnou formou a pomocí pracovních listů na čtení, psaní a počítání, ale také na správné sezení ve škole. Do školky také pravidelně dojíždí logopedka, která procvičuje výslovnost s dětmi, které trpí vadou řeči.

Všechny kroužky kromě logopedie a předplaveckého výcviku jsou organizovány v odpoledních hodinách a děti se na ně mohou přihlašovat v prvním měsíci provozu MŠ. Tyto kroužky vedou paní učitelky.

3 SWOT analýza

Tabulka 2: SWOT analýza

Vize organizace
Oprava školní zahrady

Silné stránky	Slabé stránky
Mladý kolektiv pracovníků Vybavenost Spolupráce s místní základní školou Práce s dětmi se speciálními vzdělávacími potřebami Práce s dětmi s jiným mateřským jazykem	Malé prostory Chybějící lehárny Umístění mateřské školy

Příležitosti	Hrozby
Prezentace MŠ Zapojení do dění	Nedostatek dětí Nedostatek financí Nedostatek personálu

Zdroj: Vlastní zpracování

3.1 Komentář

V současné době je největší prioritou oprava zahrady a terasy MŠ, které nesplňují podmínky vhodné pro děti. Terasa MŠ musela být z bezpečnostních důvodů uzavřena, proto děti většinu času tráví na procházkách. Poloha MŠ však nedovoluje dětem pobyt v přírodě, protože se nachází přímo v centru města. Proto paní učitelky nejčastěji využívají blízké dětské nebo workoutové hřiště v okolí.

Za silné stránky organizace považují mladý kolektiv, který plně spolupracuje. Paní učitelky pravidelně navštěvují různá školení a některé si také dokončují vzdělání. MŠ také navštěvují děti se speciálními vzdělávacími potřebami (dále jen SVP) a děti s odlišným mateřským jazykem, pro které jsou nabídnuty různé pomůcky. S dětmi, které neumějí česky, paní učitelky procvičují jazyk například pomocí obrázkových kartiček nebo dokonce tabletů. Tablety využívají také při práci s dětmi se SVP. Děti mohou využívat vzdělávací aplikace. Velmi oceňují spolupráci s místní základní školou, protože děti se v rámci ESS připravují na práci na základní škole. Do MŠ dochází paní učitelky, které učí na místní základní škole a společně procvičují pracovní listy. V poslední hodině si mohou děti prohlédnout základní školu.

MŠ se snaží aktivně zapojovat do dění ve městě. Děti se podílejí na výrobě výzdoby na náměstí, Vánočního happeningu, kdy chodí zpívat na náměstí koledy, nebo na různých akcích města. Spolupracují také s městskou policií.

Mezi hrozby bych zařadila především nedostatek dětí, a to z důvodu, že ve městě se nachází další dvě školky, takže si rodiče mohou při nižším počtu přihlášek mezi nimi vybírat. Nedostatek personálu by se mohl odrazit především v tom nepedagogickém, protože MŠ nabízí především pro uklízečky necelé úvazky.

4 Hudebně pohybové činnosti v mateřské škole

U dětí je nejvhodnějším prostředkem ke kontaktu s hudbou pohyb, který prohlubuje citlivost pro hudebně výrazové prostředky a jejich změny. Umožňuje také poznávání a ověřování hudebních struktur, funkčních a emocionálních typů hudby, žánrů a vyjádření hudebního zážitku. Vytvářením podobností mezi řečí hudby a pohybu dochází k přirozenému propojení hudebních poznatků, praktických dovedností a zážitků. Zároveň výrazně podporujeme hudebně pohybovou kreativitu (Jenčková, 1999, s.3).

Podle Dvořákové je hudba velmi působivým prostředkem pro rozvíjení imaginace a tvořivosti. Přístupná pro děti je právě ve spojitosti s pohybem. Pohyb totiž poskytuje možnosti pro hlubší pochopení hudby přes vyjádření jejích složek právě pohybem. Rytmus je u dětí spojen s pohybem velmi úzce (během, chůzí, poskoky a skoky, dupáním a tleskáním). Pohybový projev se ve spojení s hudbou zdokonaluje, stává se plynulým a lze jej dotvářet pohyby trupu nebo paží. Spojení hudby a pohybu také velmi pozitivně přispívá ke zdokonalování vnímání hudby, vnímání ostatních a prohloubení citových prožitků.

Důležitou součástí všech aktivit je také relaxace. Relaxační cvičení pomáhají navodit pocit klidu a uvolnění. Zároveň podporují rozvoj dovedností, které si děti v mateřské škole běžně osvojují (Guillaud, 2011, s. 8).

Pozornost bychom měli věnovat také dýchání. Rozlišujeme klíčkové, hrudní a břišní dýchání. U žen se nejčastěji objevuje hrudní a klíčkové dýchání a u mužů břišní. Nejvhodnější je naučit se spojit hrudní a břišní dýchání, které umožňuje lepší okysličení krve a šetří srdeční sval. Pomalé hluboké břišní dýchání také snižuje svalové a psychické napětí, proto kladně ovlivňuje psychiku (Kulhánková, 2010, s. 20).

4.1 Hra a znaky hry

Hra je základní aktivitou dětské seberealizace. Sleduje dětský kognitivní vývoj – od hry senzomotorické přes symbolickou až ke hře, jež vychází z logických operací. Prostřednictvím her se vždy realizují věku přiměřené potřeby osobního rozvoje (emocionálního, kognitivního, tělesného i pohybového) a současně rozvoje sociálního (od samotné hry přes hru paralelní a sdružující až ke hře kooperativní). Tento postup vede k tomu, že nejprve přijímají svá vnitřní pravidla a teprve postupně, zhruba od 4–5 let, jsou schopny chápat a dodržovat i pravidla vnější (Dvořáková, 2006, s. 2). Pro dítě

předškolního věku je tou nejčastější a nejpřirozenější aktivitou. Přináší dětem nové zkušenosti, uspokojení, přehrávání situací nebo učení. Má být svobodnou aktivitou a hráč k ní nemůže být nucen (Svobodová a kol., 2010, s. 98).

Mezi základní znaky podle Kořátkové, které se ve hře projevují, patří: spontánnost, zaujetí, radost, tvořivost, přijetí role, opakování a fantazie (Kořátková, 2005, s. 17).

5 Projekt

5.1 Charakteristika projektu

Projekt je určen pro děti, které navštěvují MŠ ve věku od 3 do 7 let. Bude se konat vždy jednou měsíčně a měl by dětem veselou a hravou formou nabídnout aktivity, které budou jednoduché a pochopitelné. Projekt doplňuje ŠVP, které školka má, proto budou témata obsažená v projektu souviset s integrovanými bloky, jež se objevují v jednotlivých měsících. Časové rozmezí projektu bude tvořit maximálně 45 minut, aby pro děti nebyl příliš dlouhý a vešel se do časového harmonogramu dne. Tuto délku jsem zvolila, přestože je dítě předškolního věku schopno se plně soustředit zhruba mezi deseti až dvaceti minutami podle míry zaujetí, poté je nutno udělat přestávku, předěl v činnosti, příležitost k oddechu a uvolnění (Šimanovský, Tichá, 1999, s. 10), z toho důvodu, že je lepší mít připraveno raději více aktivit než méně. Od dětí nelze odejít a hledat další aktivity.

Projekt bude organizován v těchto krocích:

- Přivítání v kroužku.
- Opakování z minulé hodiny.
- Zapamatování si nové písničky.
- Aktivity.
- Relaxace/zklidnění.
- Zhodnocení.

Při nácviu písniček vždy můžeme děti doprovázet na klavír nebo kytaru. V našem případě je vhodnější klavír, protože se dětem podle něj lépe zpívá. Písničky se s dětmi učíme tak, že jim nejprve několikrát zopakujeme text, až poté přidáme hudbu. Je vhodné před další aktivitou písničky s dětmi nejméně dvakrát zopakovat celé. Můžeme také dětem ukazovat pomocí rukou stoupání a klesání melodie.

Rozsah písňe by neměl překročit možnosti dětského hlasu. Ten se pohybuje v rozmezí od tónů c1 do h1, případně od c2 do d2 (Šimanovský, Tichá, 1999, s. 21). Důležitá je také motivace dětí. K motivaci můžeme použít různé barevné pomůcky nebo rekvizity (např. vyzdobení koberce notami) nebo slovní motivaci (při přivítání).

Projekt bude probíhat vždy ve třídě MŠ. Je dobré si vždy vytvořit před zahájením aktivit dostatečný prostor pro jejich realizaci.

5.2 Cíl projektu

Cílem projektu je zařadit více hudebně-pohybových aktivit do vzdělávání v mateřské škole Čapkova a doplnit tak témata, která se ve školce objevují, proto vždy každá písnička souvisí s daným tématem.

Dalším cílem je vzdělávání dětí v oblasti hudby, které se ve školce ne vždy objevuje, protože na něj není tolik času, a také seznámení se s hudebními pojmy a písničkami. Dětem předáváme písničky, které jsou přiměřené jejich věku a hlasovým schopnostem, především jsou hravé a lehce zapamatovatelné. Hudební pojmy dětem představíme, ale nevyžadujeme jejich přesnou znalost.

Cílem je taktéž spolupráce dětí v kolektivu a snadnější začlenění nových dětí, které se učí pracovat ve dvojicích nebo větším kolektivu. Jedná se především o první měsíce pobytu v MŠ.

Pro děti je také skvělou příležitostí rozvoj sluchového vnímání a hlasového projevu, protože děti se učí zpívat a rozezpívat, ale také naslouchat písničkám. Osvojují si také rytmus, který je pro ně velmi důležitý.

5.3 Financování projektu

Financování projektu není nijak náročné, protože budeme využívat pouze materiály a pomůcky, které se nacházejí přímo v mateřské škole.

5.4 Personální zajištění projektu

Personál projektu budou tvořit dvě paní učitelky nebo jedna učitelka v doprovodu asistentky, protože je vhodné, pokud bude potřeba, aby jedna doprovázela hrou na klavír a druhá se věnovala dětem.

5.5 Harmonogram projektu

Projekt se odehrává vždy jednou měsíčně v dopoledních hodinách v časové dotaci 45 minut. V jednotlivých dnech projektu:

Tabulka 3: Harmonogram projektu

1. lekce	2. lekce	3. lekce	4. lekce	5. lekce	6. lekce	7. lekce	8. lekce	9. lekce	10. lekce
26. 9. 2019	16. 10. 2019	22. 11. 2019	10. 12. 2019	23. 1. 2020	10. 2. 2020	9. 3. 2020	8. 4. 2020	11. 5. 2020	2. 6. 2020

Zdroj: Vlastní zpracování

5.6 Září

Rodina

Časová dotace: 45 minut

Cíl: Seznámení dětí s Orffovými nástroji, pohybová činnost, osvojení si rytmu, nácvik a osvojení nové skladby, rozvoj sluchového vnímání, zlepšení vyslovování, rozvoj hlasového projevu, zklidnění a relaxace.

Pomůcky: Orffovy nástroje, relaxační hudba, mikrotenový sáček s uchy, noty na písničku *Paci, paci, pacičky* (viz příloha č. 1).

Postup: Nejprve se s dětmi posadíme do kroužku do tureckého sedu. Mělo by být rituálem tento projekt začínat sezením v kroužku. S dětmi se nejprve přivítáme a připomeneme si, jaké máme téma. Ukážeme dětem, jak vypadají Orffovy nástroje a jak se používají, také je necháme poslechnout si, jak tyto nástroje znějí. Než se společně naučíme písničku *Paci, paci, pacičky*, zkusíme si zahrát „na sirény“. Nejprve začneme potichoučku, poté budeme postupně přidávat na hlasitosti nebo můžeme udělat jen půl sirény, pak si s dětmi zahrajeme na pejsky, kteří rychle dýchají.

Písničku *Paci, paci, pacičky* si s dětmi nejméně dvakrát zazpíváme, a až ji budou umět, můžeme s ní začít pracovat. Nejprve začneme vytleskávat rukama na každou slabiku, potom vyzkoušíme tleskat tak, že tleskneme vždy na konci druhého taktu, poté vždy na každou první dobu. Vyzkoušíme také dětem rozdat dřívka a vyťukávat každou slabiku. Můžeme také nechat děti vyměnit si nástroje a vyzkoušet s nimi stejný rytmus jaký vytleskávaly.

Poté se zvedneme z kroužku a budeme znovu vytleskávat slabiky a u toho pochodovat po třídě. Pak si znovu stoupneme do kroužku a zkusíme si u písničky cvičení. Na slova písničky *Paci, paci, pacičky* budou děti tleskat, *táta koupí botičky* dupat, *a maminka pásek* pokrčíme nohy v kolenou, *za myši ocásek* běhat po třídě.

Nakonec přichází zklidnění a relaxace. Všichni si lehnou na zem tak, aby se jim leželo příjemně. Každé dítě dostane jeden igelitový sáček s uchy, do kterého bude foukat. Sáček si drží za ucha a snaží se ho co nejvíce nafouknout a poté pustit, aby vzlétl. Jako doplněk můžeme pustit relaxační hudbu na CD. Nakonec se všichni ještě posadíme do kroužku a zhodnotíme, co se dětem nejvíce líbilo a proč.

5.7 Říjen

Počasí a čas

Časová dotace: 45 minut

Cíl: Doprovod Orffovými nástroji a jejich zapojení k písničce, osvojení si rytmu a nové skladby, rozvoj sluchového vnímání a hlasového projevu, pohybová činnost, relaxace a zklidnění.

Pomůcky: Orffovy nástroje, dešťová hůl, noty na písničku Prší, prší (viz příloha č. 2), deky

Postup: Nejprve se přivítáme v kroužku. Protože, jsme si minule s dětmi poslechli, jak znějí jednotlivé Orffovy nástroje, vyzkoušíme si s nimi aktivitu, kdy děti utvoří dvojice. Jedno dítě z každé dvojice si sedne do kruhu, skloní hlavu a zavře oči, druhé dítě si stoupne na konec třídy a pomocí zvuku nástroje se snaží, aby ho druhý z dvojice našel. Při této aktivitě je dobré vybrat nástroje, které děti lehce poznají, např. tamburínu, triangel, dřívka, činelky, bubínky apod., ale také dávat pozor, aby se děti nezranily. Je dobré hru hrát na koberci, kde nejsou žádné překážky.

Další se naučíme písničku k tématu Počasí a čas – Prší, prší. K písničce Prší, prší – použijeme hru Déšť z knížky Hany Dvořákové Pohybem a hrou rozvíjíme osobnost dítěte. Úkolem dětí je pomocí dřívek představovat kapky deště, které dopadají na zem, nebo jako když koníci klapou kopyty. Ve vázaném kruhu běžíme vpravo, potom do středu a zpět. Potom se „kapky i koníci“ rozběhnou celým prostorem třídy, běží rytmicky podle hudby a hledají si cestu mezi kapkami (Dvořáková, 2002, s. 69). Poté si děti zahrají Na ozvěnu. Jejich úkolem je opakování slyšeného, takže učitelka zatleská, zadupe nebo vydává různé zvuky a děti je musí opakovat.

Můžeme například dvakrát zadupat, třikrát zatleskat, písknout, zaplácat na stehna. Pokud budou děti chtít, můžeme postupně nechat vždy jedno ukazovat, nebo tuto aktivitu vyzkoušet ve dvojicích.

Relaxaci k tématu vytvoříme tím, že si děti, které budou chtít, mohou půjčit deky a lehnout si s nimi na zem. Poprosíme je, aby zavřely oči a představily si, že leží ve stanu, na který dopadají dešťové kapky. Učitelka bude mezi nimi chodit a pomocí dešťové hole docílí efektu deště. Po chvilkové relaxaci rozepnou stany a vylezou ven, kde krásně svítí slunce. Protáhnou se a posadí se do kroužku, kde společně zhodnotíme aktivitu.

5.8 Listopad

Vaření

Časová dotace: 45 minut

Cíl: Seznámení se s hudebními nástroji, osvojení si jednotlivých zvuků hudebních nástrojů, pohybová činnost, rozvoj sluchového vnímání, zklidnění a relaxace.

Pomůcky: obrázky hudebních nástrojů, kytara, xylofon, Orffovy nástroje, CD se zvuky nástrojů nebo nahrávku z Youtube, noty na písničku Pekla vdolky (viz příloha č. 3)

Postup: Na začátek se klasicky přivítáme, poté si s dětmi zopakujeme názvy Orffových nástrojů. V dnešní hodině si s dětmi prohlédneme obrázky a další hudební nástroje, které děti mohou znát, např. bubny, kytaru, housle, klavír, trumpetu atd. Potom si s dětmi poslechneme, jak jednotlivé nástroje znějí. Aby si děti nástroje a zvuky zapamatovaly, budeme se jich poté jednotlivě ptát. Pro menší děti vybereme jednodušší nástroje, pro větší těžší.

Dále se společně s klavírem naučíme písničku Pekla vdolky, na kterou si zatančíme. Poté si s dětmi povíme, že si zahrajeme na maminky, které upekly koláč, který bude ležet uprostřed kruhu. Nejprve se děti chytí za ruce a budeme se točit v kroužku. Na slova *pekla vdolky z bílé mouky, sypala je perníkem* – půjdeme na pravou stranu a na slova *házela je Honzíčkovi otevřeným okýnkem* na levou stranu. Při druhé sloce – *jez, Honzíčku, jsou dobrý, jsou perníkem sypaný* děti utvoří dvojice a budou se točit dokola a při slovech *budou-li ti dobře chutnat, jsou tam ještě takový* si dají ruce v bok a budou se otáčet. Tento tanec si můžeme několikrát zopakovat a přidávat různé prvky, například při pohybu v kruhu můžeme udělat jeden krok směrem do kruhu a druhý krok ven nebo si děti mohou ve dvojicích tleskat. Podle knížky *Písničky a říkadla s tancem* můžeme také vyzkoušet s dětmi přísunný krok stranou. Děti stojí v kruhu čelem do středu a drží se za ruce. Doprostřed kruhu položíme věc, která bude představovat rozinku na koláči a děti musí kontrolovat, aby k ní stále směřovaly špičky nohou. Uděláme malý krok stranou a druhá noha se k ní přisune, potom navážeme na další úkrok až do konce písně. Nakonec zrychlíme tempo, protože nohy si hrají na honěnou.

Při relaxaci si zahrajeme na vdolek, který leží schoulený na zemi a odpočívá. Po chvíli klidu se začne pomalu hýbat na jednu stranu a na druhou. Poté si začne protahovat ručičky a pomalu se zvedat. Protáhne si krouživými pohyby krk, pak ruce, trup a nohy.

5.9 Prosinec

Mikuláš a Vánoce

Časová dotace: 45 minut

Cíl: Příprava na vánoční besídku, uvolnění svalů na krku, kolem úst a uvolnění hlasivek, pohybová činnost, rozvoj hlasového projevu a sluchového vnímání, osvojení rytmu, relaxace a zklidnění.

Pomůcky: dřívka, rolničky, tamburína, noty k písni Stojí vrba košatá (viz příloha č. 4)

Postup: Vzhledem k tomu, že v měsíci prosinci probíhá ve školce vánoční besídka a vánoční happening, učí se děti několik vánočních písniček a koled. My se společně naučíme koledu Stojí vrba košatá. Po opakování písničky si budeme vytleskávat rytmus. Nejprve necháme děti tleskat na ruce, poté na stehna, nakonec jim rozdáme Orffovy nástroje. Všechny děti nejprve dostanou dřívka a vytřukávají jeden stejný rytmus. Poté dáme jednomu dítěti triangel, dvěma rolničky a jednomu dítěti tamburínu. Triangel bude hrát vždy na začátku každého druhého taktu, tzn. na slova *stojí, hej, na ní, hej*. Rolničky budou držet pravidelný rytmus na 1 dobu a tamburínu přidáme na začátku každého taktu. Tento rytmus bude pokračovat i u dalších slok.

Poté si k písničce doplníme pohyb, tak nám vznikne jedna verze na vánoční happening, který se odehrává u stromečku, a druhá do třídy, kde ji děti mohou doplnit pohybem. Na slova *stojí vrba košatá* se postavíme jako stromy, kdy děti zůstanou stát na místě, mírně roztáhnou nohy a rukama spojenýma nad hlavou vytvoří korunu. *Pod ní koza rohatá* uděláme s pomocí prstů rohy jako kozy. Na část se slovy *hej, hej, koleda* budou děti vždy tleskat. *A přišel k ní kmotr vlk* se děti chytí za ruce do kroužku, nejprve půjdou na jednu stranu a na část *natahoval na ni krk* na druhou stranu. U další sloky a *paní kmotra, pojd' dolů* budou držet ruce v bok a dupat a na slova *a já dolů nepudu* otáčí zápěstím. V poslední sloce *ty máš velký zubiska, natáh bys mně kůžiska* se opět chytí do kroužku a půjdou vždy jeden krok vpřed a jeden krok vzad. Tento pohyb s dětmi několikrát zopakujeme.

Třetím krokem bude relaxace. Děti si zahrají na vánoční stromeček. Dřepneme si a pomalu se budeme zvedat, jako když roste strom. Ve vzpřímené poloze začneme protahovat ruce směrem vzhůru a poté upažíme, jako když má stromek větve. Protože je prosinec a padá sníh, tak si ho musíme pořádně sklepat dolů. Protřepeme ruce a nohy jako kmen. V prosinci také fouká silný a studený vítr, takže nakláníme hlavu

na jednu stranu a na druhou. Nakonec se krásně usmějeme, jako když na nás děti přidělají světýlka.

5.10 Leden

Tělo a smysly

Časová dotace: 45 minut

Cíl: Seznámení s notami a jejich hodnotami, procvičení barev, rozvoj hlasového projevu a sluchového vnímání, pohybová činnost, relaxace a zklidnění, spolupráce v kolektivu, zlepšení vyslovování.

Pomůcky: obrázky not, CD s písničkami, noty na písničku Hlava, ramena, kolena (viz příloha č. 5), zalaminované noty: modré, zelené, žluté a růžové (viz příloha č. 6)

Postup: Nejprve se s dětmi přivítáme a rozezpíváme. K rozezpívání můžeme použít zvuky okolo nás. Nejprve si připomeneme sirénu. Začínáme od slabých tónů k silným. Poté si děti zahrají na kostelní zvony „bim, bam“, mňoukají jako kočky, zařvou jako lvi, zahrají si na čertíky, vibrují rty, zazívají si. Nakonec přidáme hluboký hlas jako tatínek a jemný hlásek jako holčička. Potom si zazpíváme a zacvičíme na písničku Hlava, ramena, kolena, palce, která se nám hodí k tématu Tělo a smysly. Podle slov ukazujeme na části těla. Zkusíme si ji nejprve zazpívat od pomalého tempa až do rychlého. Písničku si také můžeme pustit z Youtube. Písničku si děti také mohou zkusit zacvičit pozpátku.

Ve druhé části se s dětmi posadíme do kroužku a připravíme si pro ně obrázky not a houslového klíče. Můžeme jim také vyprávět o tom, že existuje nota celá, půlová, osminová atd. Pro lepší pochopení jim můžeme zahrát krátký a dlouhý tón si s dětmi zahrajeme hru na třídění barevných notiček. Nezapomeneme také zmínit, že více not tvoří písničky. Barevné zalaminované noty rozházíme po třídě a rozdělíme děti na kluky a holky. Kluci budou sbírat modré a zelené noty a nosit do svého domečku a děvčata sbírají žluté a růžové noty.

Relaxaci můžeme tentokrát zvolit „schody“ (Guillaud, 2011). Posadíme se do kroužku do tureckého sedu. Prsty naznačujeme pohyb, že chodíme po schodech nahoru a dolů. Na klavír zahrajeme stupnici, aby si děti poslechly, jak zní. Poté je požádáme, aby opakovaly, co budeme zpívat. Na různé tóny zpíváme samohlásky a hrajeme si přitom s délkou, výškou a intenzitou tónu, např. na A krátký a hluboký tón, naopak na I dlouhý a vysoký. Můžeme si pohrát také s délkou tónu. Nejprve zkusíme

velmi krátký tón, pak delší a nakonec nejdelší. Také si můžeme místo chůze zahrát na výtah, nebudeme proto mezi tóny dělat pauzy, ale spojíme je do řady do jednoho zvuku.

5.11 Únor

Les

Časová dotace: 45 minut

Cíl: Osvojení nové písničky, rozvoj rytmu a sluchového vnímání, pohybová činnost, zklidnění.

Pomůcky: Orffovy nástroje, noty na písničku Běží liška k Táboru (viz příloha č. 7), CD s písničkami pro děti např. Zpíváme si a hrajeme si s nejmenšími od Aleny Tiché a Mileny Rakové, pracovní listy s kytkou (viz příloha č. 8) a notami (viz příloha č. 9)

Postup: Po přivítání v kroužku se naučíme písničku Běží liška k Táboru. Inspiraci pro hru na Orffovy nástroje najdeme v knize Lidové písničky a hry s nimi. Při doprovodu písničky děti mohou hrát pulzaci, tzn. pravidelné dělení na osminy, metrum – dělení na čtvrtky s důrazem na první (těžkou) dobu nebo hrají pouze na první dobu v taktu a v pomlce na druhou řeknou „nic“. Šikovnější děti mohou hrát tzv. ostinátní doprovod, tzn. stále stejný rytmus na celou písničku.

V druhé části si tuto písničku můžeme ztvárnit pohybově. Děti rozdělíme na zajíčky, ježky a lišky. Zajíčci budou skákat, pobíhat a odpočívat v křoví. Ježci budou dupat a funět a lišky táhnou těžký pytel, až se musí pohupovat v kolenou. Poté si děti zahrají hru Na sochy. Jako doprovod k této hře můžeme zvolit jakékoliv CD s písničkami pro děti, např. Zpíváme si a hrajeme si s nejmenšími od Aleny Tiché a Mileny Rakové. Úkolem dětí je pohybovat se volně po třídě, když hraje hudba. Jakmile paní učitelka hudbu zastaví, musí se děti zastavit a představovat sochy. Kdo se pohne, vypadává. Tato hra děti velmi baví, protože jaký pohyb si vyberou, zůstává čistě na jejich fantazii. Mohou chodit, skákat jako žáby, chodit jako čápi nebo lézt jako hadi.

Ve třetí části poprosíme děti, aby se posadily ke stolkům, a dáme jim pracovní list s kytičkou. Jednotlivé noty budou pomocí suchého zipu přiřazovat podle předlohy na stejnou notu. Pomoci jim mohou také barvy. Nakonec jim rozdáme pracovní list, kde mají za úkol namalovat noty, o kterých jsme si v minulé hodině povídali. Pro menší děti můžeme namalovat jako předlohu notu, kterou si mohou podle vlastní představivosti vyzdobit a vystříhnout.

5.12 Březen

Profese

Časová dotace: 45 minut

Cíl: Rozvoj hlasového projevu, osvojení si nové písničky, pohybová činnost, osvojení si druhů tónů, zklidnění a relaxace.

Pomůcky: noty na písničku Šel zahradník do zahrady (viz příloha č. 10), popřípadě písničky nebo zvuky na CD

Postup: Po přivítání v kroužku se s dětmi rozezpíváme a rozcvičíme, a protože máme téma Profese, budeme představovat jednotlivá povolání:

- Průvodčí jezdí ve vlaku: Jak dělá vlak?
- Sedlák má koně: Jak dělá koník?
- Hasiči vyjíždí k požáru a ozve se siréna.
- Zpěvačka zpívá.
- Kuchařka míchá těsto.
- Bubeník hraje na velké bubny.
- Policie honí zloděje.
- Kominík leze do komína.
- Fotbalista kope do míče.
- Baletka stojí na špičkách.

Dále se naučíme písničku Šel zahradník do zahrady, se kterou budeme pracovat. Děti vytleskávají rytmus písničky na každou slabiku, poté budou tleskat vždy jen na začátku taktu na první dobu, nakonec na poslední slabiku v taktu. Když si děti písničku osvojí, můžeme přidat pohyb. Nejprve si zahrajeme na zahradníky, kteří musí okopávat záhonky a u toho si prozpěvují. Po okopání záhonků zasází semínka, zalijí je vodou a zahrabou.

Z minulé hodiny si s dětmi připomeneme noty a jejich délky. Vysvětlíme jim také, že existují tóny vysoké a hluboké, silné a slabé, krátké a dlouhé. Pro lepší pochopení jim ukážeme rozdíl mezi těmito tóny. Krátké a dlouhé tóny představíme pomocí auta, které troubí. Krátce auto zatroubí jako krátký tón, dlouze jako dlouhý tón. Aktivitu na zapamatování zvolíme tak, že si děti stoupnou do prostoru. Na krátký tón skočí dopředu jako žabky a na dlouhý tón udělají dlouhý krok. Rozdíl mezi silným a slabým tónem znázorníme pomocí sirény, kterou děti znají z rozezpívání. Nejprve začneme potichoučku

jako myšky a poté přidáme na hlasitosti až do úplného křiku. Hluboký tón zase představuje medvěda a vysoký tón ptáčka. Dětem zahrajeme hluboký tón a ony chodí těžce po třídě jako medvědi, a když zahrajeme vysoký tón, poskakují jako ptáčci. Pro ztížení rozeznání hlubokých a vysokých tónů se děti postaví do kroužku. Při zahrání hlubokého tónu si děti dřepnou a při vysokém tónu vyskočí.

Jako relaxaci k tématu můžeme zvolit „rukavice“ (Guillaud, 2011). Děti se pohodlně posadí do kroužku. Pravá ruka si bude hrát s prsty levé ruky. Chytíme si kořen palce a jemně si s ním zakroutíme, jako bychom ho chtěli z ruky skutečně „vyšroubovat“. Dále postupujeme stejně na všech prstech, a protože jsme si všechny prsty vyšroubovali, tak nám utečou, pohybujeme prsty do všech stran. Pochytáme je a snažíme se je vrátit zpátky. Uchopíme špičku levého palce prsty pravé ruky a sevřeme ho. Sklouzneme až dolů ke kořenu. Totéž provedeme se všemi prsty. Když jsou všechny prsty na svém místě, tak si namasírujeme hřbet ruky od konečků prstů až po zápěstí. Otočíme ruku a budeme masírovat dlaň.

5.13 Duben

Velikonoce

Časová dotace: 45 minut

Cíl: Osvojení si nové skladby, rozvoj sluchového vnímání, pohybová činnost, porozumění rozdílu mezi tóny, zklidnění a relaxace.

Pomůcky: noty na písničku Koledníci (viz příloha č. 11) nebo CD z knížky Zpíváme si a hrajeme si s nejmenšími od Aleny Tiché a Mileny Rakové, noty na koberec – pro každé dítě žlutou a zelenou (viz příloha č. 12), CD s relaxační hudbou

Postup: Nejprve si s dětmi sedneme do kroužku a pomalu si písničku Koledníci po částech zazpíváme. Nakonec si ji můžeme poslechnout také na CD. Až se děti naučí text, přidáme ke zpěvu pohyb. Začínáme tak, že se děti chytanou za ruce do kroužku, nejprve půjdou na pravou stranu, na slova *však vám to maličko ubude* půjdou na druhou stranu. *Dejte nám grošiček nebo dva* budou dělat vždy jeden krok do kruhu a druhý ven. *Panímámo zlatičká* drží ruce v bok a otáčí se a na slova *nedáte-li vajíčka* začnou hrozit ukazováčkem na pravé ruce. Při slovech *uteče vám slepička* začnou pomalu běhat po třídě, *a z rybníčka do louže* si dřepnou a *kdo jí odtud pomůže* se postaví a rozpřáhnou ruce. Tento pohyb s dětmi několikrát zopakujeme.

V další části si nejprve zopakujeme poznatky z minulé hodiny, kdy jsme si povídali o délce, výšce a síle tónu, který vydáváme nebo zpíváme. Pro lepší pochopení rozdílu mezi výškami tónů si s dětmi zahrajeme hru Šlapání not. Úkolem dětí je stoupnout si do kroužku tak, aby měly okolo sebe dostatek místa. Před každé dítě položíme žlutou notu (žlutá jako sluníčko, symbolizuje vysoký tón) a zelenou za něj (zelená symbolizuje hluboký tón a barvu trávy). Na klavír zahrajeme vždy jeden tón vysoký nebo hluboký a děti podle tónu skočí na notu, která symbolizuje výšku, nebo hloubku tónu. Tyto noty můžeme také využít tak, že děti je budou zvedat nad hlavu, např. při krátkém tónu žlutou, při dlouhém zelenou.

V třetí části se s dětmi položíme na zem. Poprosíme děti, aby se pohodlně posadily nebo si lehly na zem a zavřely oči. Jako doplněk můžeme pustit CD nebo nahrávku s relaxační hudbou. Tichým hlasem je budeme vést krok po kroku. Nejprve bude jejich úkolem jemně si hladit hlavu a obličej, jemně si přejíždět po krku, ramenech a střídavě si pohladit také ruce. Dále si lehce pohladí bříška, stehna a lýtka až dolů ke kotníkům. Nesmíme zapomenout také na prsty a chodidla. Poté si necháme chvíli ještě

zavřené oči a představíme si, jak sfoukáváme svíčky na narozeninovém dortu. Pořádný nádech a pusou výdech, jako bychom chtěli všechny svíčky sfouknout.

5.14 Květen

Statek

Časová dotace: 45 minut

Cíl: Rozvoj hlasového projevu a sluchového vnímání, osvojení si a zapamatování nové písničky, opakování rytmu, osvojení si dramatických prvků, pohybová činnost, zklidnění a relaxace.

Pomůcky: noty na písničku Když jsem já složil (viz příloha č. 13), obrázky podle slov písničky (kuře, kachna, husa, vepř, tele, krávu, vůl, boty, děvče) přidělané na provázku, masky zvířátek, molitanový míček

Postup: Po přivítání se s dětmi nejprve rozezpíváme. K tématu statek se nám hodí zvuky zvířat, a proto vždy budou představovat jednotlivá zvířata. Děti si tak zahrají na ptáčky, prasátka, krávy, koně, lvy, slony nebo pejsky. Dále se naučíme společně písničku Když jsem já sloužil. Pro lepší zapamatování si posloupnosti zvířátek a věcí můžeme obrázky dětem přidělat na provázek a pověsit na nějaké viditelné místo. Poté si k písničce můžeme přidat i vytleskávání rytmu, kdy budeme tleskat vždy na první dobu v taktu.

Dalším bodem bude dramatizace písničky, ve které se objevují zvířata ze statku. Pro děti si připravíme masky (čepičky nebo oblečení) a vybereme deset dětí, které budou představovat jednotlivé postavy nebo věci. Děti se posadí do kroužku a podle textu písničky se budou nejprve jednotlivé postavy zvedat. Dále si vyzkoušíme se do textu pohybovat:

- Kuře běhá dokola.
- Kachna našlapuje do bláta.
- Husa zobe ze země zrníčka.
- Vepř – představují tloušťku a pomalu se pohybují.
- Tele – představují, jako když žvýká trávu.
- Kráva – chození po čtyřech a bučení.
- Vůl – stojí jako socha.
- Boty – všechny ostatní děti, jež nemají masku, si procvičují nohy a ukazují boty.

- Děvčátko vesele poskakuje.

K relaxaci nám tentokrát pomůže malý molitanový míček, který bude představovat vajíčko. Molitanovým míčkem si děti jezdí nejprve po pravé ruce, pak po levé, po ramenou, bříšku až dolů k nohám.

Můžeme s ním pomalu vytvářet kroužky nebo rychle přejíždět. Míček nám však nesmí spadnout na zem, protože by se vajíčko rozbilo. Poté si děti lehnou na zem a do molitanového míčku budou foukat nejprve jako lehký vánek a poté jako silný vítr.

Tip: pokud ve školce nemáme dostatek masek, můžeme je nahradit plyšáky nebo obrázky.

5.15 Červen

Naše zahrada

Časová dotace: 45 minut

Cíl: Osvojení si a zapamatování nové písničky, seznámení s tancem Mazurka a zapamatování si jeho kroků, pohybová činnost, zklidnění a relaxace, protažení celého těla.

Pomůcky: Noty na písničku Měla babka (viz příloha č. 14)

Postup: V dnešní hodině využijeme písničku Měla babka, kterou si s dětmi zazpíváme u klavíru a poté k písničce přidáme dupání. Dupat budeme vždy na první dobu, tzn. na začátku taktu. Dále si s dětmi zatancujeme Mazurku. Poprosíme, aby si děti stouply do dvojic tak, aby větší dítě stálo za menším dítětem a menší dítě se postavilo zády k vyššímu. Nohy jsou v mírném rozkroku. Ruce mají zvednuté nahoru a vzájemně se drží. Nejprve půjdou dva houpavé úkroky vpravo a dva úkroky vlevo. Dále dítě, které stojí vzadu, zvedne pravou ruku a dítě vepředu se na něj pootočí a podívá, to samé následuje s levou rukou. Poté si můžeme zahrát na ples, který se pořádá na vznešeném zámku. Vytvoříme dva kroužky tak, aby děti stály za sebou. Poté půjde vnitřní kruh dva úkroky na pravou stranu a vnější kruh dva úkroky na levou stranu. Poté půjde vnitřní kruh na levou stranu a vnější na pravou stranu. Nakonec se děti pustí, ruce dají v bok a budou se pohupovat v kolenou, nejprve se pootočí na pravou stranu a poté na levou až do konce písničky.

V poslední hodině jako relaxaci k tématu zahrada můžeme použít „semínko“ (Guillaud, 2011). Požádáme děti, aby se posadily, schoulily se do klubíčka a představily si, že jsou malé semínko, které je schované v zemi. Vůbec se nemusí hýbat, mluvit, jen dýchat. Přichází jaro a venku začíná být tepleji, tak semínko pomalu roste a začíná vykukovat ze země. Děti se začnou pomalu zvedat. Zvedají hlavu, narovnají ramena, napřímí záda a krk. Pomalu začínají růst jako rostlinka, která je čím dál větší. Upaží ruce a jednu po druhé vytahují nahoru. Vytáhnou se až na špičky a pomalu jim začínají růst listy. Vytočí dlaně směrem ven, pomalu upaží a pak připaží ruce k tělu. Nakonec rostlinka začne pomalu uvadat. Povolíme ruce, hlavu, ramena a zakulatíme záda, pokrčíme kolena a posadíme se do tureckého sedu.

6 Závěr

V bakalářském projektu s názvem Hudebně-pohybové aktivity u dětí v MŠ se věnuji sestavení dopolední aktivity na toto téma, protože podle mého názoru nemají učitelky ve školce dostatečný prostor na vymezení času jen na hudebně pohybové aktivity. Cílem mého projektu je sestavit aktivity tak, aby byly lehce pochopitelné a nemusely se dlouho vysvětlovat. Písničky jsem zvolila jednoduché, aby se písnička vždy hodily k danému tématu.

Výběr aktivit jsem zvolila postupný, aby se děti nejprve naučily jednoduché věci a postupně přecházely ke složitějším. Snažila jsem se volit nejprve vzdělávací část a poté herní a zklidňující část. Do svého projektu jsem záměrně nekládala pauzy, a to z toho důvodu, že si myslím, že daná pauza vždy záleží na učiteli a není dobré děti pouštět z kroužku a pak zase do kroužku svolávat. Aktivity jsem se také snažila zvolit tak, aby i pro učitelky, které nemají tolik praxe s hudební výchovou, byly lehce pochopitelné.

Dále jsem také vymezila časovou dotaci na 45 minut a zadala více aktivit, protože je vždy lepší mít připravenou rezervu.

7 Seznam použité literatury

DVOŘÁKOVÁ, H. 2002. *Pohybem a hrou rozvíjíme osobnost dítěte: tělesná výchova ve vzdělávacím programu mateřské školy*. Praha: Portál, 136 s. ISBN 80-7178-693-4.

DVOŘÁKOVÁ, H. 2006. *Pohybové činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Raabe, 152 s. ISBN 80-86307-27-1.

GUILLAUD, M. 2011. *Relaxace v mateřské škole: program relaxačních činností a her na celý rok*. 2. vyd. Přeložila Lucie HUČÍNOVÁ. Praha: Portál, 94 s. ISBN 978-80-262-0045-1.

JENČKOVÁ, E. 1999. *Hudba v současné škole-Hudba a pohyb 1.díl*. Hradec Králové: Tandem, 56 s. ISBN 80-902662-4-X.

KOŤÁTKOVÁ, S. 2005. *Hry v mateřské škole v teorii a praxi*. Praha: Grada, 184 s. ISBN 80-247-0852-3.

KULHÁNKOVÁ, E. 1999. *Písničky a říkadla s tancem: náměty pro pohybovou výchovu dětí od 3 do 10 let*. Ilustrovala Patricie KOUBSKÁ. Praha: Portál, 143 s. ISBN 80-7178-306-4.

KULHÁNKOVÁ, E. 2010. *Hudebně pohybová výchova: metodická příručka pro hudební výchovu ve škole*. 3. vyd. Ilustrovala Patricie KOUBSKÁ. Praha: Portál, 136 s. ISBN 978-80-7367-730-5.

LIŠKOVÁ, M. 2005. *Zpíváme si s dětmi* [online]. Praha: Grada, 100 s. [cit. 2020-05-18]. Dostupné z: <https://www.bookport.cz/e-kniha/zpivame-si-s-detmi-210750/>.

MATYÁŠOVÁ, J. 2013. *Legislativa pro mateřské školy*. Olomouc. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Filozofická fakulta. Vedoucí práce Dalimila Gadasová.

MŠ LETOVICE-ČAPKOVA [online]. *Školní řád mateřské školy*. 2018 [cit. 2020-05-18]. Dostupný z: <http://www.skolka-letovice.cz/data/dokumenty/skolni-rad-2018.pdf>

SVOBODOVÁ, E. 2010. *Vzdělávání v mateřské škole: školní a třídní vzdělávací program*. Praha: Portál, 166 s. ISBN 978-80-7367-774-9.

ŠIMANOVSKÝ, Z. a A. TICHÁ. 1999. *Lidové písničky a hry s nimi*. Praha: Portál, 152 s. ISBN 80-7178-323-4.

TICHÁ, A. a M. RAKOVÁ. 2014. *Zpíváme a hrajeme si s nejmenšími: od narození do 8 let*. 3 vyd. Praha: Portál, 168 s. ISBN 978-80-262-0629-3.

ZAKATEDROU.CZ [online]. *Stručná metodika boomwhackers*. 2016 [cit. 2020-05-18].

Dostupný z: www.zakatedrou.cz/?p=129

8 Seznam zkratk

ESS – edukativně-stimulační skupinky

MŠ – mateřská škola

ŠVP– školní vzdělávací program

RVP – rámcový vzdělávací program

SVP – speciálně-vzdělávací potřeby

9 Přílohy

Seznam příloh

Příloha č. 1 – písnička Paci, paci, pacičky

Příloha č. 2 – písnička Prší, prší

Příloha č.3 – písnička Pekla vdolky

Příloha č. 4 – písnička Stojí vrba košatá

Příloha č. 5 – písnička Hlava, ramena, kolena

Příloha č. 6 – foto barevných not

Příloha č. 7 – písnička Běží liška k Táboru

Příloha č. 8 – pracovní list s kytíčkou

Příloha č. 9- pracovní list na kreslení not

Příloha č. 10 – písnička Šel zahradník do zahrady

Příloha č. 11- písnička Koledníci

Příloha č. 12- noty na položení na koberec

Příloha č. 13- písnička Když jsem já sloužil to první léto

Příloha č. 14- Měla babka

 Paci, paci

Pa - ci, pa - ci, pa - ci - čky! Tá - ta kou - pil bo - ti - čky,
a ma - min - ka pá - sek, za my - ší o - cá - sek.

Paci, paci, pacičky!
Táta koupil botičky
a maminka pásek
za myší ocásek.

Obrázek 1 Písnička Paci, paci s. 11

LIŠKOVÁ, M. 2005. *Zpíváme si s dětmi* [online]. Praha: Grada, 100 s. [cit. 2020-05-18].
Dostupné z: <https://www.bookport.cz/e-kniha/zpivame-si-s-detmi-210750/>.

Prší, prší

česká

Pr - ší, pr - ší, jen se le - je, kam, ko - nič - ky, po - je - de - me?
Po - je - de - me na lu - ka, až ku - kač - ka za - ku - ká.

2. Kukačka už zakukala, má panenka zaplakala,
ty, kukačko, nekukej, má panenko, neplakej.

Chlapec se dívá, jak prší na louky a lesy. Těší se, jak si po dešti zase vyjede s koňmi na cestu. Jeho milá u něj sedí a najednou se rozpláče. Je jí možná líto, že si jí chlapec málo všímá a málo si s ní povídá. Nebo pláče kvůli něčemu jinému?

Když si vás někdo, koho máte rádi, málo všímá, co uděláte? Dokážete mu to říct? Viděli jste už někoho plakat z radosti?

- Jsme pár koní, kteří táhnou vůz.
- Jsme koně uvolnění z postrojů, kteří si pobíhají a dovádějí, jak chtějí.
- Na bouřku: Zlehka ťukáme na zem. Padají první kapky. Déšť postupně sílí: Bubnujeme prsty do země silněji. Liják šumí v korunách a v rákosí: ššššš... Na nebi se křížují hromy a blesky, bouřka vrcholí. Bušíme vši silou pěstmi do podlahy. Bouřka slábne a zvolna ustává. Už jenom tu a tam z okapů padají jednotlivé kapky. Vysvitlo slunko a ozařuje kraj. Lehneme si na záda, uvolníme se, zavřeme oči. Uvolněně dýcháme a zůstaneme tak chvíli ležet beze slova. Odpočíváme.

Při nácvičku písničky můžeme použít kazetu *Lidové písničky s doprovody*.

Obrázek č. 2 Písnička Prší, prší s. 112

ŠIMANOVSKÝ, Z. a A. TICHÁ. 1999. *Lidové písničky a hry s nimi*. Praha: Portál, 152 s. ISBN 80-7178-323-4.

Pekla vdolky

Pek - la vdol - ky z bí - lé mou - ky, sy - pa - la je per - ní - kem,
há - ze - la je Hon - zič - ko - vi o - tev - ře - ným o - kým - kem. Jez, Hon - zič - ku, jsou dob - ré,
jsou per - ní - kem sy - pa - né, bu - dou - li ti dob - ře chut - nat, dám ti ješ - tě ma - ko - vé.

Návrh provedení

Všechny texty, ať jako říkadla nebo i zpívané jako písnička, využijeme pro nácvik přísunného kroku stranou nebo vpřed.

Přisunný krok stranou – nácvik:

Děti stojí v kruhu, čelem ke středu, drží se za ruce. Do středu kruhu položíme bubínek, cvičku, šátek. Je to rozinka uprostřed koláče a špičky nohou na ni pořád musí mířit.

Podle říkadla, hudby nebo písničky uděláme malý úkrok stranou a druhá noha se přisune. Navážeme další úkrok až do konce písně. Totéž na druhou stranu. Pak zrychlíme tempo, nohy si hrají na honěnou, druhá noha se vždy musí dotknout té první. Rychlý přisun stranou se nazývá cval.

Přisunný krok vpřed – nácvik:

Děti jsou v kruhu, bokem do středu. Jdou po kruhu stále jednou nohou vpřed. Pak do výponu, nakonec se nohy spojují ve výskoku.

Obrázek č. 3 Písnička Pekla vdolky s. 56

KULHÁNKOVÁ, E. 1999. *Písničky a říkadla s tancem: náměty pro pohybovou výchovu dětí od 3 do 10 let.* Ilustrovala Patricie KOUBSKÁ. Praha: Portál, 143 s. ISBN 80-7178-306-4.

Sto - jí vr - ba ko - ša - tá, hej, hej, ko - le - da,
 pod ní ko - za ro - ha - tá hej, hej, ko - le - da.

*A přišel k ní kmotr vlk,
 hej, hej, koleda,
 natahoval vzhůru krk,
 hej, hej, koleda,
 Paní kmotra, pojď dolů,
 hej, hej, koleda,
 a já dolů nepudu,
 hej, hej, koleda,
 Ty máš velký zubiska,
 hej, hej, koleda,
 natáh bys mně kůžiska,
 hej, hej, koleda.*

Základní postavení

Děti stojí ve dvou řadách proti sobě, vzdálenost asi pěti kroků.

Na 1. řádek jde 1. řada ke 2. s důrazným zpěvem, na *hey, hey, koleda* zadupe 2x pomalu, 3x rychle (jako škádlení dvou řad),

2. řádek: 1. řada ustupuje, zpívá potichu, 2. řada jde vpřed, důrazně vyslovuje a zpívá (nekřičí!), na závěr zadupání obou řad,

3. řádek se opakuje – 1. řada jde vpřed, 2. řada couvá atp. až do konce.

Obrázek č. 4 Písnička Stojí vrba s. 139

KULHÁNKOVÁ, E. 1999. *Písničky a říkadla s tancem: náměty pro pohybovou výchovu dětí od 3 do 10 let*. Ilustrovala Patricie KOUBSKÁ. Praha: Portál, 143 s. ISBN 80-7178-306-4.

Hlava, ramena, kolena, palce

Hla - va, ra - me - na, ko - le - na, pal - ce,

ko - le - na, pal - ce, ko - le - na, pal - ce,

hla - va, ra - me - na, ko - le - na, pal - ce,

o - či, u - ši, pu - sa, nos.

Obrázek č. 5 Písnička Hlava, ramena, kolena, palce

ZAKATEDROU.CZ [online]. *Stručná metodika boomwhackers*. 2016 [cit. 2020-05-18].

Dostupný z: www.zakatedrou.cz/?p=129

Obrázek č. 6

Zdroj: Foto autorky

Běží liška k Táboru

česká

Bě - ži liš - ka k Tá - bo - ru, ne - se py - tel záz - vo - ru,
je - žek za ní pos - pí - chá, že jí py - tel roz - pí - chá.

2. Běž, zajíčku, běž za ní, pober jí to koření.
Liška se mu schovala, ještě se mu vysmála.

Liška ukradla pytel s kořením zajíčkovi a ježkovi. Ti se na ni zlobí. Ježek jí chce pytel propíchat a zajíček vzít, ale liška se jim schová, a když ji hledají, posmívá se jim.

Co to znamená, když někdo něco ukradne? Už vám někdo něco vzal? A vzal někdo z vás něco někomu jinému? Krade některé zvíře nebo pták lesklé předměty?

- Dvojice: Liška jde lesem, zastavuje se a číhá ve křoví, pronásleduje slepici (svého partnera).
- Jsme zajíčci, hopkáme, běháme a odpočíváme v pelišku pod keřem.
- Jsme ježci, kteří funí a dupou po pěšince v zahradě.
- Možná, že někomu zloděj vykradl byt nebo chatu. Představte si, že takový doopravdivý zloděj sedí uprostřed vašeho kruhu na židli. Jeden po druhém jděte k té židli a řekněte nahlas to, co byste takovému zloději chtěli říct.
- Jsme znovu lišky a pochutnáváme si na slepici. Spokojeni a dobře najedeni uléháme, stočení do klubíčka v pelechu, a uvolníme se.

Na stejný nápěv se zpívá písnička:

Když jsem husy pásala, zimou jsem se třásala,
teď už husy nepasu, zimou už se netřasu.

Obrázek č. 8 Pracovní list s kytičkou

Zdroj: Foto autorky

Obrázek č. 9 Pracovní list s notami

Zdroj: foto autorky

Šel zahradník do zahrady

česká

Šel za-hrad-ník do za-hra-dy s mo-ty-kou, s mo-ty-kou,
vy-ko-pal tam roz-ma-rý-nu ve-li-kou, ve-li-kou.

2. Nebyla to rozmarýna, byl to křen, byl to křen,
vyhodil ho zahradníček z okna ven, z okna ven.

Na stejný nápěv:

1. Tancovala veveříčka s veveří, s veveří,
měly šišky za kobližky k večeři, k večeři.
2. Tancovala veveříčka s veverkou, s veverkou,
utíraly sobě očka zástěrkou, zástěrkou.

Zahradník si doma prohlíží kořen rozmarýny, který vykopal. Čichá si k němu a pozná, že namísto rozmarýny drží v ruce křen. Zklamaně ho vyhodí z okna.

Těšili jste se také někdy na něco pěkného a pak z toho nebylo nic? Zklamalo vás to? Co jste potom dělali?

- Jsme zahradník a každý dobýváme ze země velký kořen. Kopeme motykou, hrabeme, taháme ho, ale on pevně drží. Nakonec se nám to přece jen podaří.
- Kropíme z konve nebo hadicí záhonky a políčko jahod, stříkáme vodou i po kamarádech.
- Střiháme trávnik, keře, natíráme barvou plot.
- Plejeme záhon, prořezáváme větve, češeme jablka, hrušky, angrešt...

Při nácvičku písničky můžeme použít kazetu *Lidové písničky s doprovody*.

Obrázek č. 10 Písnička Šel zahradník do zahrady s. 122

ŠIMANOVSKÝ, Z. a A. TICHÁ. 1999. *Lidové písničky a hry s nimi*. Praha: Portál, 152 s. ISBN 80-7178-323-4.

Koledníci 5+

Dejte nám vajíčko nebo dvě,
však vám to maličko ubude,
dejte nám grošíček nebo dva,
však vám to Pánbíček požehná.

Panímámo zlatičká,
darujte nám vajíčka.
Nedáte-li vajíčka,
uteče vám slepička
do horního rybníčka
a z rybníčka do louže,
kdo jí odtud pomůže?

CO SE S PÍSNÍČKOU NAUČÍME
Oživení velikonočních tradic, vnímání změny rytmu, správné dýchání při zpěvu, vystřihování a lepení.

Příprava hlasu: Děti při poslechu písničky na text *Dejte nám vajíčko* zatočí pomlázkou a na *nebo dvě* naznačí dvakrát šlehnutí. Prožijí tak celou délku hudební fráze (*Dejte nám vajíčko nebo dvě*). Naučí se hospodřit s dechem a nebudou se pak nadechovat v půli slova, jak to často malé děti dělají.

Pohyb a rytmizace: Děti se ve dvojici drží za ruce a jdou na koledu. V druhé části písně stojí a tleskají do rytmu.

VÝTVARNÉ NÁPADY
Pomůcky: čtvrtka, barevný papír, nůžky, lepidlo, pastelka.

Dospělý vystřihá z barevných papírů několik vajíček, dítě je pak nalepí na plochu čtvrtky. Pastelkou kreslí cestičku, kudy běží „slepička“.

TEXT LIDOVÝ • HUDBA MILENA RAKOVÁ

Obrázek č.11 Písnička Koledníci s. 44

TICHÁ, A. a M. RAKOVÁ. 2014. *Zpíváme a hrajeme si s nejmenšími: od narození do 8 let.* 3 vyd. Praha: Portál, 168 s. ISBN 978-80-262-0629-3.

Obrázek č. 12 Noty na koberec

Zdroj: foto autorky

Když jsem já sloužil

česká

Když jsem já slou - žil to prv - ní lé - to, vy - slou - žil jsem si
ku - řát - ko za to. 2. A ta kach - na ja - ko mach - na
A to ku - ře krá - ko - ře, bě - há po dvo - ře,
má pa - nen - ka plá - če do - ma v ko - mo - ře.

2. Když jsem já sloužil to druhé léto, vysloužil jsem si kachničku za to.
A ta kačka bláto tlačká, a to kuře...
3. Když jsem já sloužil to třetí léto, vysloužil jsem si husičku za to.
A ta husa chodí bosa, a ta kačka...
4. Když jsem já sloužil to čtvrté léto, vysloužil jsem si vepřika za to.
A ten vepř jako pepř, a ta husa...
5. Když jsem já sloužil to páté léto, vysloužil jsem si telátko za to.
A to tele hubou mele, a ten vepř...
6. Když jsem já sloužil to šesté léto, vysloužil jsem si kravičku za to.
A ta kráva mléko dává, a to tele...
7. Když jsem já sloužil to sedmé léto, vysloužil jsem si volečka za to.
A ten vůl jako kůl, a ta kráva...
8. Když jsem já sloužil to osmé léto, vysloužil jsem si botičky za to.
A ty boty do roboty, a ten vůl...
9. Když jsem já sloužil deváté léto, vysloužil jsem si děvčátko za to.
To děvčátko jak poupátko, a ty boty...
má panenka stele postel v komoře.

Obrázek č. 13 Písnička Když jsem já sloužil s.76

ŠIMANOVSKÝ, Z. a A. TICHÁ. 1999. *Lidové písničky a hry s nimi*. Praha: Portál, 152 s.
ISBN 80-7178-323-4.

Měla babka

česká

Mě-la bab - ka čty - ři jab - ka a dě-dou - šek jen dvě,
dej mi, bab - ko, jed - no jab - ko, bu - de-me mít stej - ně.

2. Měl dědoušek, měl kožíšek a babička jupku,
pojď, dědoušku, na mazurku, já si s tebou dupnu.

Děda by chtěl mít tolik jablíček jako babka. Kolik má každý z nich jablek?
Co by mohl děda udělat, aby dostal od babky jedno jablko?

Když od někoho něco chceme, můžeme něco udělat pro to, aby nám to dal?

- Sklízíme jablka. Natahujeme se po větvích nad sebou, okolo sebe a ukládáme je do koše.
- Jak chodí staří lidé?
- Jak mluví staří lidé? Pomaleji a trochu unaveně. Zkusíme si tak ve dvojicích chvíli povídat. (Nedeformujeme hlas!)
- Dvojice: Češeme jablka jako děda s babičkou, sbíráme je v trávě.
- Dvojice: Děda žádá babku o jablko. Babka mu ho může, ale nemusí dát. Záleží na tom, jak si o ně děda řekne a zda se mu podaří babku přemluvit.
- Povídáme si, kdo jablíčko dostal a jak to dokázal.

Obrázek č. 14 Písnička Měla babka s. 88

ŠIMANOVSKÝ, Z. a A. TICHÁ. 1999. *Lidové písničky a hry s nimi*. Praha: Portál, 152 s.
ISBN 80-7178-323-4.